

A KISISKOLÁS DIÁKOK SZÁMÁRA KIDOLGOZOTT, INDUKTÍV GONDOLKODÁST FEJLESZTŐ PROGRAM RÖVID ÉS HOSSZABB TÁVÚ HATÁSA

Molnár Gyöngyvér

*Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet,
MTA-SZTE Képességkutató Csoport, SZTE Oktatásméleti Kutatócsoport
gymolnar@edpsy.u-szeged.hu*

Témakörök: kognitív fejlődés és fejlesztés, tanulás, tudás

A gondolkodási képességek között az egyik legfontosabb képesség az induktív gondolkodás, mivel az új tudás megszerzésének egyik alapvető eszköze (Csapó, 2003), a tananyag megértését segítő képességek egyike. Ennek ellenére az iskolai tanulmányok során explicit iskolai fejlesztésével sem hazai, sem külföldi viszonylatban nem találkozhatunk. Olyan képességnek tekintik, ami az iskolai tanulmányok során spontán fejlődik (Hamers, De Koning és Sijtsma, 2000).

Az előadásban egy kisiskolások számára kidolgozott, tantárgyfüggetlen, játékos, az induktív gondolkodást fejlesztő program rövid és hosszabb távú fejlesztő hatásáról számolunk be. A tréning Klauer (1989) induktív gondolkodásra adott definíciójára épít, a célpopuláció életkorának megfelelő tárgyakra és a tárgyak képeire alapoz.

A programmal 2007 tavaszán nyolc héten keresztül fejlesztettünk 1. évfolyamos tanulókat öt osztályban (n=90), a kontrollcsoportot háttérváltozók tekintetében hasonló diákok alkották (n=162). A fejlesztés mértékének és hosszabb távú hatásának megállapításához három adatfelvételre volt szükségünk. Mindhárom adatfelvételt ugyanazon 33 itemet tartalmazó, az induktív gondolkodást nonverbálisan mérő teszttel végeztük (Cronbach- α =0,87). Az első adatfelvételre a fejlesztés kezdete előtt, a másodikra közvetlenül a fejlesztés után, a harmadikra egy évvel később, 2008 tavaszán került sor.

A kísérleti és a kontrollcsoport előmérésén mutatott teljesítménye nem különbözik egymástól szignifikánsan (átlag_kísérleti=37%, sd_kísérleti=15%; átlag_kontroll=39%, sd_kontroll=16%; t=1,2, p=0,22). Az utóteszten nyújtott átlagos teljesítményben azonban jelentős (p<0,0001) különbség mutatkozott a két csoport között. A kísérleti csoport (átlag_kísérleti=61%, sd_kísérleti=15%) egységesen – a szórás változása nélkül – több mint egy szórásnyi fejlődést mutatott a játékos fejlesztés hatására (átlag_kontroll=42%, sd_kontroll=18%). A legjelentősebb fejlődés a diákok rendszeralkotó képességében történt (34%-os; p<0,001), ezt követi a kapcsolatok megkülönböztetése (30%-os) és felismerése (28%-os), majd az általánosítás (16%-os), a megkülönböztetés (15%-os). A legkisebb mértékű, de még mindig jelentős, 12%-os fejlődés figyelhető meg a többszemponú osztályozás esetében.

A második utómérés során, egy évvel később, még mindig tapasztalható a fejlesztés hatása. A kísérleti csoport átlagos teljesítménye (60%; p<0,001) még mindig szignifikánsan megelőzi a kontrollcsoport képességszintjét (50%), annak ellenére, hogy a kísérleti csoport átlagos képességszintje nem változott a fejlesztéstől eltelt egy év alatt. A kontrollcsoport átlagos teljesítménye ebben az időszakban nőtt (p<0,001). Ez azt jelenti, hogy a kísérleti csoport diákjainak képességszintje a fejlesztés hatására több mint egy év spontán fejlődés mértékével nőtt.

A fejlesztő kísérlet eredményei megmutatták, hogy 6-7 éves korban nemtől függetlenül, megfelelő beavatkozással, jelentős mértékben és tartósan fejleszthető a diákok induktív gondolkodása.